

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τίτλος προγράμματος

Η λογοκρισία στον κινηματογράφο, το θέατρο και το τραγούδι την περίοδο της δικτατορίας των συνταγματαρχών (1967-1974) μέσα από τεκμήρια των Γενικών Αρχείων του Κράτους

Σχεδιασμός/Υλοποίηση

Γιάννης Γκλαβίνας: Γενικά Αρχεία του Κράτους, Κεντρική Υπηρεσία – Διεύθυνση Αρχειακής Έρευνας, Προβολής, Επικοινωνίας, Συντήρησης και Διατήρησης Αρχείων
- Τμήμα Προβολής, Επικοινωνίας και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων.

Υπεύθυνος υλοποίησης προγράμματος: Γιάννης Γκλαβίνας, Αρχιονόμος στην Κεντρική Υπηρεσία των Γενικών Αρχείων του Κράτους, Διδάκτωρ Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας

Που απευθύνεται:

Μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ειδικότερα Γ΄ Γυμνασίου και όλων των τάξεων του Λυκείου.

Η υλοποίηση/παρακολούθηση του προγράμματος είναι προαιρετική.

Τόπος υλοποίησης προγράμματος:

Σχολική τάξη

Χρονική διάρκεια προγράμματος:

2 διδακτικές ώρες

Κόστος προγράμματος:

Κανένα κόστος για το σχολείο και τους μαθητές

Χρονική περίοδος υλοποίησης:

Οποιαδήποτε χρονική περίοδο μέσα στη σχολική χρονιά εντός του διδακτικού ωραρίου.

- είτε ως μεμονωμένη εκπαιδευτική δραστηριότητα στο μάθημα της Ιστορίας ως ένας εναλλακτικός τρόπος διδασκαλίας και μάθησης καθώς είναι σύμφωνο ως προς τους σκοπούς- στόχους, το περιεχόμενο, τις παιδαγωγικές αρχές και τους μεθοδολογικούς άξονες των Νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων του μαθήματος της Ιστορίας και των υπαρχόντων σχολικών εγχειριδίων (Γ΄ Γυμνασίου, Γ΄ Λυκείου) καθώς και του μαθήματος Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής Γυμνασίου και Λυκείου.
- Αντίστοιχα, μπορεί να υλοποιηθεί ως διαθεματική εκπαιδευτική δραστηριότητα- συνεργασία μεταξύ διαφορετικών διδακτικών αντικειμένων με προεξάρχουσα την Ιστορία σε συνδυασμό με την Νεοελληνική Γλώσσα ή την Κοινωνική & Πολιτική Αγωγή. Στα Αναλυτικά Προγράμματα όλων των διδακτικών αντικειμένων προβλέπεται εξ άλλου η αξιοποίηση τμήματος των διδακτικών ωρών σε κάθε μάθημα για την υλοποίηση καινοτόμων ερευνητικών εργασιών.
- Μπορεί να αξιοποιηθεί στη σχολική γιορτή για το Πολυτεχνείο σε διασύνδεση με τα μαθήματα της Ιστορίας και της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής.

Τρόπος υλοποίησης προγράμματος

Από υπάλληλο των ΓΑΚ με τη συνεργασία του εκπαιδευτικού της τάξης.

Διδακτική προσέγγιση

Ομαδοσυνεργατική, ενεργητική μάθηση με χρήση ιστορικών πηγών, βιωματική μάθηση, ανακαλυπτική - διερευνητική μάθηση.

Περιγραφή προγράμματος

Την πρώτη διδακτική ώρα γίνεται, με χρήση οπτικοακουστικών μέσων, μια σύντομη παρουσίαση στους μαθητές/μαθήτριες σχετικά με τα αρχεία και τα Γενικά Αρχεία του Κράτους (ΓΑΚ) και για τον τρόπο που μπορεί κανείς να κάνει μια αρχειακή έρευνα. Στη συνέχεια, αξιοποιώντας το πλούσιο αρχειακό υλικό (χαρτώ και οπτικοακουστικό) των ΓΑΚ σχετικά με την επιβολή λογοκρισίας σε κινηματογράφο, θέατρο και τραγούδι την περίοδο της δικτατορίας των συνταγματαρχών, περιγράφεται το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης στα δημοκρατικά πολιτεύματα, η έννοια της λογοκρισίας στην τέχνη και τον δημόσιο λόγο, τα είδη της λογοκρισίας (προληπτική, κατασταλτική, αυτολογοκρισία) και η

σχέση της λογοκρισίας με τα αυταρχικά – δικτατορικά καθεστάτα. Ακολουθεί η παρουσίαση του πλαισίου της επιβολής λογοκρισίας στον κινηματογράφο, το θέατρο και το τραγούδι από τη δικτατορία της 21ης Απριλίου, του τρόπου λειτουργίας του λογοκριτικού μηχανισμού και των αιτιών των λογοκριτικών παρεμβάσεων μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα ταινιών, θεατρικών έργων και τραγουδιών που εντοπίζονται στο αρχείο των ΓΑΚ. Τη δεύτερη διδακτική ώρα, οι μαθητές, αφού χωριστούν σε ομάδες, καλούνται μέσα από μια ομάδα εγγράφων των αρχειακών συλλογών των ΓΑΚ, τα οποία τους δίνονται σε αντίγραφα ψηφιακά επεξεργασμένα για να είναι ευανάγνωστα και να εξυπηρετούν τους σκοπούς του προγράμματος, να μπουν στον ρόλο του λογοκριτή εντοπίζοντας και αιτιολογώντας τις λογοκριτικές παρεμβάσεις που έγιναν από τον μηχανισμό της δικτατορίας σε τραγούδια, θεατρικά έργα και ταινίες, ενώ στην τελευταία άσκηση οι μαθητές θα πρέπει να αυτολογοκριθούν και να αλλάξουν στίχους τραγουδιού ώστε να πάρει άδεια ηχογράφησης από την επιτροπή λογοκρισίας.

Μέσα προγράμματος

- Παρουσίαση (ppt) με αποσπάσματα ποικίλων αρχειακών τεκμηρίων (έγγραφα, οπτικοακουστικά τεκμήρια).
- Αντίγραφα πρωτοτύπων εγγράφων από τις αρχειακές συλλογές των ΓΑΚ ψηφιακά επεξεργασμένα.
- Φύλλο εργασίας με ερωτήσεις εντοπισμού και αιτιολόγησης λογοκριτικών παρεμβάσεων στα σχετικά αρχειακά τεκμήρια που δίνονται στους μαθητές.
- Ερωτηματολόγια αξιολόγησης προγράμματος.

Στόχοι προγράμματος

Οι επιδιωκόμενοι στόχοι του προγράμματος αφορούν:

- Στην καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης μέσα από τη χρήση ιστορικών πηγών.
- Στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της δημοκρατικής συνείδησης.
- Στην κατανόηση της σημασίας των αρχείων για τη διατήρηση της ιστορικής και πολιτιστικής μνήμης ενός λαού και στην καλλιέργεια αρχειακής συνείδησης από τους μαθητές.
- Στην επαφή των μαθητών με τις γραπτές πηγές της Ιστορίας και τη διαφορετική τυπολογία τους.

- Στη γνωριμία των μαθητών με τον τρόπο που γίνεται μια έρευνα σε αρχειακές πηγές και στον τρόπο εξαγωγής πληροφοριών από τα έγγραφα.
- Στην κατανόηση της έννοιας της λογοκρισίας, των διαφορετικών ειδών της και του τρόπου με τον οποίο αυτή ασκείται.
- Στην κατανόηση της συσχέτισης της λογοκρισίας με τα αυταρχικά καθεστάτα και των σκοπών που αυτά επιδιώκουν μέσω της λογοκρισίας.
- Στην ανάδειξη της σημασίας του συνταγματικού κατοχυρωμένου δικαιώματος του πολίτη στην ελευθερία της έκφρασης ως βασικής αξίας ενός δημοκρατικού πολιτεύματος

Μαθησιακά αποτελέσματα:

Με την υλοποίηση του προγράμματος στους μαθητές/τριες θεωρείται ότι επιτυγχάνονται τα εξής μαθησιακά αποτελέσματα:

- Η ανάπτυξη της κριτικής και ιστορικής σκέψης μέσω της ενεργητικής και διερευνητικής μάθησης.
- Η επαφή τους με τη μεθοδολογία και τη διερευνητική εργασία του επιστήμονα ιστορικού.
- Η μετατροπή τους σε μικρούς ερευνητές/τριες του παρελθόντος.
- Η εξοικείωση της εργασίας και της έρευνας μέσα από ομάδες και συνεργασία.
- Η ανάπτυξη της δημιουργικής γραφής με τον μετασχηματισμό στίχων τραγουδιού ώστε να εγκριθούν από τη λογοκρισία.
- Η γνωριμία, ανάλυση και αξιολόγηση των διαδικασιών επιβολής λογοκρισίας στην τέχνη και τον δημόσιο λόγο από ένα δικτατορικό καθεστώς.
- Η συνειδητοποίηση της αξίας και της σημασίας του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης για ένα δημοκρατικό πολίτευμα.
- Ο προβληματισμός για τον τρόπο που μπορεί να απειληθεί, αλλά και να περιφρουρηθεί το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης σε μια δημοκρατική κοινωνία.

Σύνδεση με προγράμματα σπουδών

Το προτεινόμενο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ακολουθεί τις μεθοδολογικές υποδείξεις των νέων Προγραμμάτων Σπουδών Ιστορίας για το Γυμνάσιο και το Λύκειο καθώς και αυτές για το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής.

Οι στόχοι και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος ταυτίζονται με τη σκοποθεσία των νέων Προγραμμάτων Σπουδών του μαθήματος της Ιστορίας και της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο όπου δίνεται έμφαση στη διδακτική χρήση των ιστορικών πηγών ως διαδικασία ενεργητικής μάθησης και βασικό διδακτικό μέσο, στην απόκτηση δεξιοτήτων για την κατανόηση της ιστορικής γνώσης (παρατήρηση, ανάλυση, σύνθεση, εξαγωγή συμπερασμάτων) και στη βιωματική μάθηση.

Επίσης, συνάδει με τη διδακτική προσέγγιση, τη στοχοθεσία και τις προτεινόμενες δραστηριότητες των Προγραμμάτων Σπουδών της Ιστορίας στις θεματικές ενότητες «Η Ελλάδα από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου έως τις αρχές του 21ου αιώνα» (Γ΄ Γυμνασίου), «Σύγχρονος κόσμος: ευκαιρίες και προκλήσεις» (Γ΄ Λυκείου) και της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής στα θεματικά πεδία «Ο ελεύθερος, υπεύθυνος και ενεργός πολίτης» (Α΄ Λυκείου), «Το άτομο ως πολίτης» (Γ΄ Γυμνασίου)

Αρχές και αξίες που προάγονται:

- Σεβασμός στην πολιτιστική κληρονομία και στα τεκμήρια της εθνικής – συλλογικής μνήμης που αποτελούν τμήμα της οικουμενικής μνήμης.
- Καλλιέργεια της συνείδησης του δημοκρατικού πολίτη που κατανοεί την αξία του δημοκρατικού πολιτεύματος, αναγνωρίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πολιτών και διακρίνει τους κινδύνους που απειλούν τη δημοκρατική κοινωνία.

Διαφοροποιήσεις ανάλογα με τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά του μαθητικού πληθυσμού:

Τα τεκμήρια που χορηγούνται στους μαθητές/τριες είναι διαβαθμισμένης δυσκολίας και μπορεί να είναι λιγότερα στον αριθμό ώστε να επιτρέπεται η υλοποίηση του προγράμματος ανάλογα τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά του μαθητικού πληθυσμού.

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε όλους τους μαθητές/τριες, σε παιδιά τα οποία δεν έχουν ευχέρεια στον γραπτό λόγο ή έχουν μαθησιακές δυσκολίες ή σε παιδιά με αναπηρία καθώς όλοι οι μαθητές μπορούν να επιτύχουν τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα μέσα από την ανακαλυπτική διερευνητική μάθηση και να δουλέψουν

ομαδοσυνεργατικά εκμεταλλευόμενοι τα δυνατά σημεία και τη συνεισφορά κάθε μέλους της ομάδας.

Τεκμηρίωση της παιδαγωγικής καταλληλότητας του προγράμματος ως προς την ηλικιακή ομάδα που απευθύνεται:

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές και μαθήτριες της Γ΄ Γυμνασίου και όλων των τάξεων του Λυκείου. Είναι σύμφωνο με τους σκοπούς και στόχους των Αναλυτικών Προγραμμάτων Διδασκαλίας της Ιστορίας και της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής σε αυτές τις ηλικίες. Βασίζεται στη διδασκαλία ιστορικών ζητημάτων σχετικά με την περίοδο της δικτατορίας των συνταγματαρχών και της καλλιέργειας της συνείδησης του δημοκρατικού πολίτη με βάση τις θεωρίες του εποικοδομητισμού, του Gardner για τις πολλαπλές νοημοσύνες και της καλλιέργειας του κριτικού γραμματισμού.

Αξιολόγηση προγράμματος

Ερωτηματολόγιο προς τους μαθητές

<https://forms.gle/rtP15cqGcycHnRdq9>

Ερωτηματολόγιο προς τους εκπαιδευτικούς

<https://forms.gle/HYVpGSZQoTWpUub2A>